

СТАНОВИЩЕ

От: проф.д-р Стефка Стефанова Наумова

Институт за държавата и правото – БАН

Научна специалност: Право

Относно: дисертационен труд за присъждане на ОНС „Доктор“ в професионално направление: 3.1., Социология, антропология и науки за културата“ по специалност: „Социология“ в УНСС

Автор на дисертационния труд: **Боряна Иванова Райнова**

Тема на дисертационния труд: **Рискове пред миграцията на непридружени деца – бежанци в България**

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 505/26.02.2024 г на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Икономическа социология“ / *Общикономически факултет* на УНСС по научна специалност „Социология“, съгласно Заповед на Зам.-ректора по НИД на УНСС №1226/24.04.2018г. Обучението е осъществено първоначално в редовна, а след определен период-в задочна форма през периода 2018-2023.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

2.1. Структура, обем

Работата е структурирана в Увод, три глави и Заключение и е в обем от 165 страници, Библиография и и Приложения.

2.2. Актуалност на темата

Дисертационният труд представлява един от първите академични опити за изследване на рискове за непридружените деца, търсеци международна закрила в България. В този смисъл той е с особена **актуалност**, която конкретно се изразява в това, че от една страна теоретично се изяснява основната форма на международна миграция, каквато е миграцията на непридружени деца, търсеци международна закрила, а от друга – чрез авторско ЕСИ се установяват рискове за непридружени деца от два регистрационно-приемателни центъра (РПЦ) за настаняване. Резултатите от документалното и емпиричното изследване са използвани като база за анализ на основни рискове не само за децата, но и за приемащото ги общество.

Обект на изследване: непридружени деца, търсеци международна закрила в България от Афганистан, Ирак и Сирия.

Предмет на изследване: възможните рискове за непридружените деца, търсеци международна закрила от Афганистан, Ирак и Сирия при миграцията им в България.

В дисертационния труд социологическите измерения на риска се отнасят до проблеми и опасности (естествени и социокултурни), съпътстващи непридружените деца при нелегалното им заминаване от родината, продължителното пътуване към крайна дестинация, преминаването на чужди граници и устройването им в приемащо ги общество.

3. Цел и задачи на изследването

Цел: да се концептуализира миграцията на непридружени деца, търсеци международна закрила в социологически аспект и да се разкрият рискове за тях и за приемащото ги общество.

Задачи на дисертацията:

1. Социологическа концептуализация на международните миграции и на миграцията на непридружени деца, търсеци международна закрила.
2. Концептуализация на възможни рискове за непридружени деца, търсеци международна закрила.
3. Проучване на българската социална практика за закрила на непридружени Деца.
4. Емпирично изследване на рискове (проблеми и рискове) за непридружени деца, търсеци международна закрила от Афганистан, Ирак и Сирия при миграцията им в България.
5. Разработване на препоръки за усъвършенстване на социалната практиката за грижа и подкрепа на непридружени деца, търсеци международна закрила.

4. Изследователска теза

Теза: За непридружените деца миграцията е принудителна, възможните рискове приемат на всяка цена, за да достигнат крайната дестинация, а последиците са непредвидими както за тях, така и за приемащото общество.

5. Методика на изследването

При разработването на дисертационния труд и особено на емпиричната му част са приложени знания и умения от пресечните области на научните дисциплини – социология, икономическа социология, икономически теории за международните миграции, социология на международните миграции, социология на риска, методология и методика на емпиричните социологически изследвания

Авторското ЕСИ на тема „Отношение към проблемите и рисковете на непридружените деца, търсеци международна закрила в България” е проведено през периода 2018– 2021 година. Освен метода на дълбочинно интервю е приложен и метода на включено наблюдение на децата, като методика, допълваща основния инструментариум на изследването.

В *Глава първа*, озаглавена „Социологическа концептуализация на миграцията на непридружени деца, търсеци международна закрила и на рисковете при нея” е направен подбор на изучаваните теории по следните критерии: кой взема решение за миграция, защо е необходима и какви са очакваните последици от нея за мигранта.

Втора глава е посветена на социалната практика за закрила на непридружени деца, търсеци международна закрила в България. Изяснена е регулиращата роля на действащото у нас законодателство (наднационално и национално), значението на отговорните институции (държавни, общински и НПО) и предназначението на

актуалните политики (бежански, имиграционни и интеграционни за чужденци и бежанци) за ускоряване на тяхната адаптация, социализация и интеграция в българското общество.

Третата глава представлява анализ на резултатите от проведеното авторско ЕСИ на тема „Отношение към проблемите и рисковете на непридружени деца, търсещи международна закрила в България”. Изследването е осъществено с непредставителни извадки, поради което направените изводи не могат да се генерализират.

В Заключението са направени изводи относно рисковете при миграцията на непридружените деца, търсещи международна закрила в България, като се посочва, че международна миграция е в посока на движение изток-запад и че е породена от военните конфликти, терористичните атаки, престъпността, нарушаването на човешките права, бедността и тежките условия, от които идват непридружените деца в изследваните страни – Афганистан, Ирак и Сирия. Изведени са препоръки за усъвършенстване на социалната практика за грижа и подкрепа на непридружените деца, търсещи международна закрила в България

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Основният принос на дисертационния труд се изразява в това, че е налице адълбочено познаване на анализираните миграционни теории и на техния понятиен апарат, което е осигурило необходимите познавателни възможности да се дефинира понятието миграция на непридружени деца, търсещи международна закрила, емпирично да проучи и обясни процесът на принудителната им миграция и да разкрие рисковете, на които тези деца са подложени от началния момент на заминаване от родината до установяване в приемащо ги общество. Изведен е чрез самото разработване на дисертацията на инструментариум, подходящ за изследване на проблемите на децата бежанци и главно на тяхната социална идентификация. Формулирани са и политики с пряко отношение към децата – бежанци в България.

Поставените цели и задачи са осъществени на високо професионално ниво и чрез използване на адекватна на темата методика.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

4.1. Кратка оценка за приносите, посочени от дисертанта

НАУЧНИ ПРИНОСИ

Теоретически приноси:

1. Социалната идентификация на децата бежанци в България е представена в контекста на определени теории и категориално-понятийния апарат на социологията, социалната психология и правото.
2. Систематизиране на теоретичните представи за социалната идентификация на личността.
3. Формулиране на конкретната роля на социалната идентификация на децата бежанци за формирането на политики по отношение на тяхната интеграция.

4. Извеждане на теоретични изводи за социалната идентификация на децата бежанци като важно условие за приобщаването им в приемащата страна.

Практически приноси:

5. Извеждане по пътя на разработване на дисертацията на инструментариум за изследване проблемите на децата бежанци, главно тяхната социална идентификация.

6. Формулиране на политики с пряко отношение към децата бежанци в България.

7. Представяне на научна разработка със съдържание, което дава възможност да бъде използвано в практическата дейност на специалистите, работещи с децата бежанци в Република България.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Посочените публикации по дисертацията заслужават много висока оценка.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът логично и последователно представя заложените в изследването тези, издигнатите и подложени на верификация хипотези, използваната методика, съдържанието и структурата на труда, както и постигнатите резултати, оформени като приноси.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Към дисертационния труд могат да се отправят някои критични бележки. Така например при определяне на целите и задачите на изследването е допуснато известно повторение. Авторката вероятно поради непрецизна редакция пропуска прилагането на пълен член когато става въпрос за подлог. Напр. на с.7–„*приложен е метода на включено...*,” вместо методът; На стр. 9 – „*За да бъде улеснен анализа*”, вместо *За да бъде улеснен анализът*.

Това не намалява в никакъв случай качествата на труда.

8. Заключение

Имайки предвид всичко казано досега, с пълна убеденост ще гласувам „за” присъждане на образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата, специалност: „Социология“ на **Боряна Иванова Райнова** и призовавам уважаемите членове на Научното жури да гласуват по същия начин.

18.03.2024

София

